

Innspill fra Norges ME-forening til ny opplæringslov

Følgende er innspill som Norges ME-forening vil komme med vedrørende ny opplæringslov:

Forsvarlighetsprinsippet

Flere andre velferdslover, for eksempel integreringsloven, barnevernloven, helse- og omsorgstjenesteloven og sosialtjenesteloven, inneholder krav om at virksomheten etter lovene skal være forsvarlig og vi mener opplæringsloven bør ha de samme kravene.

Som det står i høringsuttalelsen «En bestemmelse om forsvarlighet kan føre til at kommunene og fylkeskommunene blir mer bevisste på at de har et ansvar for at opplæringstilbudet holder en viss kvalitet, og at dette kravet gjelder i tillegg til andre konkrete krav i opplæringsloven. Elevene og deres foreldre vil kunne vise til at det er et krav om en forsvarlig opplæring, selv om de ikke kjenner alle enkeltrettighetene de har etter loven»

Dette er meget viktig da det kan vises til flere lover når man begrunner for eksempel et avslag, men hovedspørsmålet gjenstår, nemlig om det likvel er forsvarlig og det kan gå på helse, sikkerhet, etc.

Norges ME-forening er enig i utvalgets syn om at det bør lovfestes et krav om forsvarlighet i opplæringsloven. Enkelte forsøk på tilpasninger for ME syke er ofte langt over grensen for hva elever med ME kan klare, og da er det greit å få slått fast at dette vil komme under lov om forsvarlighet.

Kvalifiserte lærere

Det er to typer kompetansekrav for alle som skal undervise i skolen: (1) kompetansekrav for å kunne bli ansatt i undervisningsstilling og (2) krav om at lærerne må ha relevant kompetanse i fagene de skal undervise i. Dette følger av opplæringsloven §§ 10-1 og 10-2.

Kompetansekravene for ansettelse gjelder for all undervisning. Det er adgang til å gjøre unntak i noen tilfeller. For det første kan kommunen og fylkeskommunen fravike kompetansekravene dersom det er nødvendig på grunn av mangel på nok kvalifiserte lærere. Videre kan det gjøres unntak der personer er midlertidig ansatt eller ansatt på vilkår, jf. opplæringsloven §§ 10-6 og 10-6a.

Det er mulig å gjøre unntak fra kravet om relevant kompetanse i faget det skal undervises i, for den læreren som skal gi spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-5 tredje avsnitt. Unntaket må begrunnes ut fra faglige og pedagogiske årsaker. Bakgrunnen for unntaket er at det i noen tilfeller er viktigere med en annen kompetanse som er bedre egnet til å gi eleven

tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Det er imidlertid ikke anledning til å gjøre unntak fra kravene til ansettelse som lærer.

Personer som ikke er ansatt i en undervisningsstilling, såkalte assistenter, kan hjelpe til i opplæringen dersom (1) de får nødvendig veiledning, (2) eleven får forsvarlig utbytte av opplæringen og (3) de ikke har ansvaret for opplæringen. Dette gjelder i all undervisning og følger av opplæringsloven § 10-11.

Norges ME-forening mener at kvalifiserte lærere skal ha hovedansvaret for all undervisning. Unntaksvis bør det om hensynet til eleven tilsier det, være anledning til å delegere noe av gjennomføringen til andre. Hyppig veiledning fra lærer er en forutsetning dersom undervisningen utføres av ukvalifiserte.

Deltakelse i felleskap tross fravær

Det må jobbes for mest mulig inkluderende opplæring, også i fjernundervisningen. I vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring skal det fastsettes hvordan slik opplæring skal organiseres. Hvordan individuelt tilrettelagt opplæring skal organiseres der opplæringen ellers foregår som fjernundervisning, må framgå av vedtaket. Det må på samme måte som for øvrig opplæring sikres god medvirkning og involvering. Hvis individuelt tilrettelagt opplæring skal gis som fjernundervisning, må dette framgå eksplisitt av elevens vedtak, og vilkårene til både individuelt tilrettelagt opplæring og fjernundervisning må være oppfylt.

For elever som ikke kan komme på skolen på grunn av sykdom, kan fjernundervisning være et godt supplement til at læreren kommer hjem til eleven. Undervisning i hjemmet av kvalifisert lærer bør tilbys der eleven har best utbytte av dette.

Fellesskap som inkluderer unge syke

Det kan være lettere å inngå i fellesskap bestående av færre elever. Noen vil ha behov for gruppestørrelse på 2-3 eller 4-5 personer. Fleksibilitet i organisering av klasser og grupper med elevenes behov som utgangspunkt kan være nødvendig. Også syke elever har rett til et fellesskap, og gruppene må settes sammen med hensyn til elevenes behov for tilrettelegging. Også for elever med undervisning i hjemmet med lærer eller via fjernundervisning er fellesskapet av stor betydning.

Norges ME-forening mener at all undervisning må legges opp slik at eleven føler seg som en del av et fellesskap enten ved fjern undervisning eller fysisk.

Digital undervisning

Det er forskjellige meninger om bare digital undervisning er veien å gå for hjemmeværende ME-syke elever. Flere har hatt gode erfaringer med hjemmeundervisning hvor lærer eller assistent har undervist eleven i elevens hjem i ett eller flere fag.

Utvikling av digital teknologi går raskt og kan være til nytte i undervisning av ME-syke elever. En kombinasjon av både fysisk og digital undervisning bør kunne settes opp etter behov.

Norges ME-forening mener at digital undervisning må utvikles videre og gjøres mer brukervennlig for elever som på grunn av sykdom er bundet til hjemmet.

Hjemmeundervisning:

Mange ME-syke elever har iblant behov for fysisk hjemmeundervisning og spesielt under langvarig fravær fra den fysiske skolegangen. Vi mener rett til fysisk hjemmeundervisning burde være på lik linje med digital undervisning dersom eleven har bedre utnytte av det. Avgjørelse på det kan baseres på råd som kommer fra OPT/PPT tjenesten tilknyttet skolen.

Til slutt vil vi utdype vår bekymring for rettsikkerhetsmessige aspektet med en opplæringslov:

Kommentarer til høringsnotatets punkt 6.6 om departementets vurdering av overprøving av skjønnsmessige vurderinger

Vi kan ikke se at lovgiver har tatt stilling til om reglene om individuelt tilrettelagt opplæring (som delvis tilsvarende dagens spesialundervisning) er et lovbundet skjønn eller forvaltningsskjønn. I denne sammenheng kan det fremheves hva departementet skriver i proposisjonen på side 65: «Hvilke faglige vurderinger som tilhører lovbundet skjønn eller forvaltningsskjønn, bør lovgiver ta aktivt stilling til ved utformingen av de ulike bestemmelsene.».

Det kan være verdt å merke seg at barnets – eller elevens – beste er en rettslig standard som departementet ønsker å innføre i den nye opplæringsloven. Domstolens prøvingsrett bør ses i lys av dette. Etter dagens barnevernlov er skjønnsutøvelsen i en barnets beste-vurdering lovbundet, selv om den bygger på faglige vurderinger. Hensynet til harmoni og forutsigbarhet tilsier det samme på opplæringsrettens område.

Departementet trekker frem at «[h]vor inngripende avgjørelsen er, rettssikkerhetshensyn og økonomiske motiver er momenter som må inngå i den konkrete helhetsvurderingen ... [for å vurdere om det er et lovbundet skjønn eller forvaltningsskjønn].»

Individuelt tilrettelagt opplæring er et grunnleggende velferdsspørsmål. Utdanning har stor betydning for den enkelte elevs videre utvikling og muligheter i samfunnet, særlig for mennesker med nedsatt funksjonsevne, se «Langt igjen? Levekår og sosial inkludering hos menneske med fysiske funksjonsnedsetjingar» (Nova rapport nr. 12/13).

At retten til utdanning har konstitusjonell forankring i Grunnloven § 109 kan underbygge at utdanning har stor betydning for den enkelte.

Å ikke oppfylle retten til individuelt tilrettelagt opplæring kan være meget skadegjørende for den enkelte elev. Hvis en elev som trenger individuelt tilrettelagt opplæring ikke får det, kan det føre til at mulighetene for å ta seg inntektsgivende arbeid reduseres betraktelig. Det kan også påvirke livskvalitet.

Hensynet til å realisere den enkeltes iboende ferdigheter og kunnskaper i arbeidsmarkedet forutsetter at elever som trenger individuelt tilrettelagt opplæring får rettigheten oppfylt. Det er et gode både for eleven og samfunnet.

Samfunnet mister en potensiell ressurs hvis rettighetene ikke oppfylles. Samfunnet kan nyttiggjøre seg ressursen fremfor at det blir ansett som en «utgiftspost», hvis eleven har fått nødvendig utdanning som kvalifiserer til arbeid. Dagens samfunn er avhengig av en arbeidsstokk som er utdannet. Mennesker med nedsatt funksjonsevne uten utdanning får en «dobbelstraff». Lavere utdanning kombinert med nedsatt funksjonsevne skaper klart dårligere mulighet til å få seg arbeid.

Et vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring kan derfor være inngripende, og inngrepet kan få store følger. Det taler for at domstolene gis adgang – men også en **plikt** – til å **overprøve faglige vurderinger**, som for eksempel PPT sine vurderinger.

Hensynet til rettssikkerhet kan tale både for og imot en prøvingsplikt for domstolene.

På den ene siden kan det argumenteres at siden statsforvalteren – som klageinstans – har myndighet til å vurdere det faglige skjønn, så er det ikke behov for domstolsprøving. Det er adekvat nok med administrativ klagebehandling.

På den annen side er vår erfaring at det er sjeldent at klageinstansen overprøver det faglige skjønn selv hvor dette blir påklagd direkte, men heller nøyer seg med en lovlighetskontroll. Rettssikkerheten som oppnås blir dermed kraftig redusert.

Hensynet til at den enkelte elev gis en utdanning som er likeverdig andre elever, taler for at de rettslige mekanismene må være gode. Det samme gjør den rettsstatlige verdien menneskeverd, som er en sentral verdi for menneskerettighetene.

Forslag til tiltak

«Departementet understreker [...] at hovedutfordringene med dagens spesialundervisning [er] hvordan spesialundervisningen praktiseres.», jf. Høringsnotatet til forslag til ny opplæringslov og endringer i friskoleloven 26. august 2021 side 193. På denne bakgrunn vil en rekke forslag til tiltak presenteres for å bidra til å realisere retten til spesialundervisning. Spesialundervisning som betegnelse er av departementet foreslått endret til individuelt tilrettelagt opplæring.

I tillegg til utfordringen med hvordan spesialundervisningen praktiseres, er det en rekke alarmerende utfordringer knyttet til elevenes muligheter til å få spesialundervisning og gjennomføring av enkeltvedtak. Vi foreslår følgende åtte tiltak:

1. **Rett til gratis advokatbistand til og med tingrettsbehandling.** En slik rett bør gjelde både elevens rett til individuelt tilrettelagt opplæring, timetall, omfang og andre sider ved enkeltvedtaket.
2. **Rett til å få dekket utgifter til en alternativ sakkyndig vurdering** bør også rettighetsfestes.
3. Departementet **kodifiserer elevens rett til å innhente en alternativ sakkyndig vurdering, og presisere at skolene skal ta hensyn til en slik vurdering når vedtak fattes.**
4. Det skal legges så langt som mulig «stor vekt» på hva eleven og foreldrene mener om opplæringen når tilbudet om spesialundervisning skal utarbeides. Dette bør følges opp systematisk med **tilsyn** fra for eksempel Statsforvalter, siden dette i stor grad er en sovende paragraf i dagens lov.
5. Skoleeier og skolen **plikter å ta stilling til og fatte enkeltvedtak om individuelt tilrettelagt opplæring innenfor en gitt tid**, for eksempel 2 måneder.
6. Regel om **delt bevisbyrde**
7. **Rett til å klage til diskrimineringsnemnda** etter diskrimineringslovgivningen bør **fremgå eksplisitt av opplæringsloven.**
8. Regel om **objektivt erstatningsansvar** i saker om individuelt tilrettelagt opplæring og mobbing
9. **Kravet om økonomisk tap bør derfor ikke gjelde i denne type saker.**
10. **Sanksjonshjemler – strafferettslig ansvar og bøter – når et enkeltvedtak ikke gjennomføres**

Tiltak 1

I saker om individuelt tilrettelagt opplæring, så bør det være en **rett til gratis advokatbistand til og med tingrettsbehandling** etter mønster av universitets- og høyskoleloven § 4-8 femte ledd og § 4-11 andre ledd. En slik rettighet er grunnleggende for å sikre at rettssikkerheten er reell. En slik rett bør gjelde både elevens rett til individuelt tilrettelagt opplæring, timetall, omfang og andre sider ved enkeltvedtaket.

Siden manglende eller mangelfull spesialundervisning kan være å anse som særlig inngripende for rammede elever, er dette viktig for å oppfylle retten til opplæring. Dette taler sterkt for å styrke elevenes rettssikkerhet.

Reglene om dekning av advokatutgifter etter universitets- og høyskoleloven «er viktige fordi saker som kan føre til utestenging og bortvisning er inngripende overfor studenten», jf. NOU 2020: 3 punkt 24.3.

Det er viktig at det ikke må fremstå som en uoverkommelig risiko for eleven å klage på enkeltvedtaket, slik departementet fremhevet i NOU 2020: 3 Ny lov om universiteter og høyskoler punkt 24.2 om reglene for salærfastsettelse. Det er tilfellet i dag for de elever som engasjerer en advokat.

Et vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring er viktig for å øke mulighetene på arbeidsmarkedet, for å realisere elevens iboende ferdigheter, og for å redusere de økonomiske utgiftene til det offentlige ved at elevene er i arbeid. Det er noen av flere argumenter for hvorfor det er inngripende. Det er klart at mangelfull opplæring som følge av at reglene ikke følges, er meget inngripende. Det strider dessuten med lovgivers uttalte mening med loven.

En regel om individuelt tilrettelagt opplæring har lite betydning hvis retten er på papiret, men ikke realiseres. Hensynene bak regler på andre livsområder kan illustrere behovet for den foreslåtte regelen. På folkerettens område har staten ikke adgang til å fravike fra visse regler, nemlig Jus Cogens. Erga Omnes effektiviserer rettighetsvernet ved at enhver stat har mulighet til å bringe et søksmål hvis en annen stat utfører forbrytelser som strider med Jus Cogens. Erga Omnes er ikke direkte relevant, men begrunnelsen bak prinsippet – å effektivisere vernet – er relevant og har overføringsverdi i denne sammenheng.

Hvis departementet mener det ikke er nødvendig med en slik regel, så bør man i alle fall følge anbefalingen til CRPD-komiteen om reglene for fri rettshjelp. CRPD-komiteen uttaler i CRPD/C/NOR/CO/1 punkt 22 bokstav b følgende i sin rapport overfor Norge:

«Revise its current legal aid scheme, ensuring the provision of free legal aid for persons with disabilities, including for those still living in institutions, and ensure that education, health-care services and non-discrimination are prioritized in the Legal Aid Act. »

Tiltak 2

Rett til å få dekket utgifter til en alternativ sakkyndig vurdering bør også rettighetsfestes av de samme grunner. Hensynet til rettssikkerhet er et tungtveiende moment.

Elever som har behov for individuelt tilrettelagt opplæring er gjerne en del av en sårbar samfunnsgruppe, og kan derfor ha en økonomi som gjør det vanskelig å ha nok penger til en alternativ sakkyndig vurdering. Vår erfaring er at reglene i forvaltningsloven om å dekke saks kostnader hvis man vinner en sak, ikke avbøter denne høye terskelen for å få saken forsvarlig opplyst.

Dessuten bør rettsstatlige verdier som likhet og menneskeverd fremheves. Det hjelper lite med en klagerett hvis denne uthules som følge av at man ikke har råd til en alternativ sakkyndig vurdering. Lik rett til utdanning for funksjonsnedsatte mennesker forutsetter et effektivt rettighetsvern.

Tiltak 3

En elevs rett til å innhente en alternativ sakkyndig vurdering er allerede tillatt etter gjeldende rett. En slik sakkyndig vurdering skal bli tatt hensyn til i vurderingen som skolene og skoleeierne skal foreta etter loven om individuell tilrettelagt opplæring skal gis eller ikke, og i så fall hvilket omfang og form denne skal gis.

Erfaringene som organisasjonene har viser imidlertid at skoler og skoleeiere feiltolker loven på dette punkt. Skolene og skoleeierne mener at PPT har enekompetanse, og at andre sakkyndige er dermed avskåret fra å uttale seg. Det er uriktig rettsforståelse. Av den grunn bør departementet **kodifisere elevens rett til å innhente en alternativ sakkyndig vurdering, og presisere at skolene skal ta hensyn til en slik vurdering når vedtak fattes.**

Tiltak 4

Det skal legges så langt som mulig «stor vekt» på hva eleven og foreldrene mener om opplæringen når tilbudet om spesialundervisning skal utarbeides, jf. någjeldende opplæringslov § 5-4 tredje avsnitt. Vår erfaring er at dette i stor grad er en sovende paragraf. Det er **viktig at bestemmelsen i den nye loven faktisk etterleves**, slik at rettigheten ikke er uten praktisk betydning. Dette bør følges opp systematisk med tilsyn fra for eksempel Statsforvalter.

Tiltak 5

Det bør innføres en regel om at skoleeier og skolen **plikter å ta stilling til og fatte enkeltvedtak om individuelt tilrettelagt opplæring innenfor en gitt tid**, for eksempel 2 måneder. Hvis denne plikten ikke overholdes, bør det være **rettslige mekanismer** for dette, som at statsforvalteren skal fatte vedtak om sakens realiteter, eventuelt at statsforvalteren skal fastsette en frist og gi bøter ved fristbrudd.

Hvis ikke en slik regel innføres, har skolene mulighet til å bruke uforholdsmessig lang tid, noe som ikke er i barnets eller elevens beste. Eleven har dessuten ingen rettslige mekanismer som kan brukes, siden rettighetene utløses ikke før et enkeltvedtak fattes. Å diskutere saken med skolen eller skoleeier er ikke tilstrekkelig. Det er heller ikke tilstrekkelig å klage skolen inn til Sivilombudet. En avgjørelse fra ombudet har mindre betydning enn en avgjørelse fra statsforvalteren, særlig fordi ombudets avgjørelser er frivillige for skolene å rette seg etter.

I alle tilfeller bør det innføres en regel om at eleven har rett til å klage til statsforvalteren hvis skolen bruker for lang tid til å fatte et enkeltvedtak. Et eksempel på en regel som innfører klagerett hvis vedtaksorganet ikke fatter vedtak innenfor et visst tidsrom, er offentlighetsloven § 32 andre ledd. Der blir manglende svar etter en gitt tid ansett å være et avslag som kan påklages.

Tiltak 6

Siden departementet trekker frem likestillings- og diskrimineringsretten som forbilder, bør det også vurderes innført en regel om **delt bevisbyrde**. Reglene må også ses i sammenheng med dagens kapittel 9a i opplæringsloven om elevenes skolemiljø. Hvis en elev påberoper seg å ha behov for individuell tilrettelagt opplæring, men også hvilken form og omfang dette skal være, så bør dette legges til grunn. Hvis presumsjonen skal fravikes, må skoleeier og skolen sannsynliggjøre noe annet.

Tiltak 7

Rett til å klage til diskrimineringsnemnda etter diskrimineringslovgivningen bør **fremgå eksplisitt av opplæringsloven**. Det kan fremstå noe unødvendig og dobbeltregulerende, men det må ses i lys av hvilke aktører som er hovedbrukerne av loven, særlig elever. Elever har ikke juridisk kompetanse og er ikke kjent med at rettsreglenes fragmentariske karakter er en viktig grunn til at flere lover må ses i sammenheng, noe som tilsier at retten til å klage over diskriminering bør fremgå direkte av opplæringsloven. Det er også en viktig verdimarkering, som er en av flere funksjoner rettsreglene kan ha.

Tiltak 8

Det bør vurderes innført en regel om **objektivt erstatningsansvar** i saker om individuelt tilrettelagt opplæring og mobbing.

Tiltak 9

Kravet om økonomisk tap er i realiteten et stort hinder for at elevenes mangelfulle opplæring – selv der skolen har opptrådt uaktsomt – underlegges et erstatningsrettslig vern. Elever er gjerne ikke i arbeid gjennom grunnskolen. Noen er kanskje det i løpet av videregående, men beløpene er ytterst små. Siden utmålt erstatning er liten, er det dermed ikke avskrekkende overfor skole eller skoleeier å bryte loven. Der hvor eleven kommer senere ut i arbeidslivet er heller ikke dagens erstatningsregler avskrekkende. Det kan forstås i lys av at det i flere saker er store bevismessige utfordringer med å sannsynliggjøre at regelbruddet førte til at eleven kom senere ut i arbeidslivet.

Kravet om økonomisk tap bør derfor ikke gjelde i denne type saker.

Tiltak 10

Sanksjonshjemler – strafferettslig ansvar og bøter – når et enkeltvedtak ikke gjennomføres

At «det stort sett er vilje til å etterleve reglene»¹ i forvaltningen er ikke en god grunn til å beholde dagens sanksjonsregime. Hvilken betydning regelbruddene får for eleven, bør ha større og avgjørende betydning, særlig når regelbruddene er inngripende.

Se punkt 57.2.3 i høringsnotatet hvor følgende blant annet nevnes i Ot.prp. nr. 12 (1998–1999), punkt 9.1: «I forlengelsen av spørsmål vedrørende fastsettelse og fullbyrdelse, kommer bestemmelser om sanksjoner ved brudd på rettigheter, for eksempel erstatning, pålegg om naturaloppfyllelse og personellreaksjoner»

Forslaget om ny klagemekanisme og sanksjoner.

Forslaget om en ny klagemekanisme hvor enkeltvedtak om individuelt tilrettelagt opplæring ikke blir fulgt opp, er positivt. Forslaget som støttes er alternativ 1, se punkt 57.5.4.2. Det forutsettes at denne retten gjelder både enkeltvedtak fra skolen, skoleeier, statsforvalteren og eventuelt utdanningsdirektoratet. (Det er viktig at foreldrene følger med, men hva med skoleeiers egen plikt til å følge opp om vedtakene faktisk oppfylles? Ansvarer bør ikke reelt sett overlates til foreldrene.)

Likevel er den styrkede klageretten ikke tilstrekkelig til å avbøte behovet for nye sanksjoner, som strafferettslig ansvar eller bøter. Det forutsetter at de som blir berørt av enkeltvedtakene – altså elevene – må følge opp sakene. Det skaper unødvendig arbeid og belastning for eleven når skoleeier ikke følger vedtaket. Det burde være en selvfølge at skoleeier følger regelverket. Det er det ikke.

¹ Den siterte formuleringen fremgår av side 571 i høringsnotatet til forslag til ny opplæringslov og endringer i friskoleloven 26. august 2021

Indirekte blir skoleeiers negative atferd belønnet ved at de slipper unna mer alvorlige konsekvenser av å ikke følge regelverket. Bare der hvor en part har energi, vilje, kunnskap og ressurser til å følge opp regelbruddet vil det kunne bli fulgt opp.

(Selv om en part får medhold, kan likevel skolen argumentere at hensynet til eleven tilsier at vedkommende ikke har mer kapasitet til å ta imot opplæringen hvis denne gis på etterskudd. Dette kommer på spissen hvor timetallet som er tildelt er det eleven maksimum kan klare å ta imot, men hvor etterlevering av opplæring gis på toppen av dette. I en slik situasjon kan skolen forsøke å unndra seg sine forpliktelser etter opplæringsloven ved å bruke eleven som et påskudd.)

De som har dårligere forutsetninger, har i realiteten ikke mulighet til å følge opp manglende etterlevelse eller andre regelbrudd. Det er uheldig.

Det gir videre en signaleffekt om at manglende oppfyllelse av grunnleggende rettigheter til sårbare barn ikke anses å være like viktige som for eksempel psykososiale saker hvor straff er et virkemiddel etter dagens kapittel 9a i opplæringsloven. Å straffesanksjonere manglende etterlevelse har en viktig preventiv og oppdragende effekt for å ivareta lovgivers intensjon med regelverket blir fulgt opp.

En utilsiktet negativ konsekvens med departementets standpunkt er at reglenes intenderte funksjon får et helt annet innhold. Dagens regler er derfor ikke tilstrekkelige. Skoleeierens praksis kan med dagens regler fortsatt gå på tvers av hva som er hensikten med reglene uten at det får en følbare konsekvens. Sanksjonsmulighet vil derimot kunne innebære det nødvendige insitamentet til å faktisk etterleve regelverket. Hensynet til rettssikkerhet og en lojal etterlevelse av Stortingets hensikt med reglene og regelverket taler for det. Et reelt rettsvern krever mer enn bare rettighetsfesting. Det krever at manglende etterlevelse av de rettighetene enkeltindividet har krav på, må sikres et effektivt vern. Sanksjoner inngår i et slikt effektivt vern.

Hvis regelbruddene skal ha noen konsekvens, er det viktig at konsekvensene er følbare. Det innebærer at den økonomiske kostnaden må være tilstrekkelig avskrekkende, og botens størrelse må derfor være høy. I tillegg vil et personlig strafferettslig ansvar – i likhet med någjeldende opplæringslov § 9 A-14 – øke motivasjonen for å følge reglene. Konsekvensene må både treffe på et system- og individnivå.

At departementet ikke går inn for en straffehjemmel er uheldig. Erfaringene som mange elever har er at rettighetene ikke blir tatt tilstrekkelig alvorlig, noe som har store konsekvenser for eleven. Skolene får implisitt anerkjennelse for at ulovlig etterlevelse av regelverket ikke er så viktig, og at det uansett ikke får konsekvenser av nevneverdig betydning. Verdimarkeringen kunne ikke vært verre.

13.12.2021